

דברים (127)

זהירות בכבוד הזולת

תוכחה כפולה על חטא המרגלים

בין פֶּאֶרֶן וּבֵין תַּפֵּל וְלִבְנֵי וַחֲצֹרֹת (א.א.)

וברש"י: אמר רבי שמעון בן יוחאי: חזרנו על כל המקרא, ולא מצינו מקום ששמו "תַּפֵּל וְלִבְנֵי", אלא הוכיחן על הדברים שתפלו על המן שהוא לבן, שאמרו: ונפשנו קצה בלחם הקלוקל, ועל מה שעשו במדבר פארן על ידי המרגלים. את המילה "וַחֲצֹרֹת", מפרש רש"י: במחלוקת של קרח, דבר אחר, אמר להם: היה לכם ללמוד ממה שעשיתי למרים בחצרות בשביל לשון הרע, ואתם דברתם במקום. ומה דיברו בני ישראל כנגד הקב"ה? שאמרו: כי חזק הוא ממנו (כמדבר יג. לא) דהיינו חטא המרגלים. יש להבין, מדוע התוכחה על חטא המרגלים מופיעה פעמיים? יש לומר, כי בחטא המרגלים היו שני חלקים: א) עצם החטא שהוציאו את דיבת הארץ רעה. ב) שהיה להם ללמוד מוסר ממרים שלקחה בצרעת בעוון לשון הרע. ולא למדו, וזהו חטא בפני עצמו. אם כן, במילה "פֶּאֶרֶן" רמז משה רבינו לבני ישראל על עצם חטא המרגלים, שהוציאו דיבה על ארץ ישראל, ואילו במילה "וַחֲצֹרֹת", רמז משה רבינו על חטא נוסף, שלא למדו לקח מעונשה של מרים הנביאה. *ספר יחי ראובן בשם "המהר"ל*

ברכת המזון וצדקה מכפרים על חטא העגל

וְדִי זָקֵב (א.א.)

כתב בספר "אגרת הטיוול", כי התיבה "זָקֵב" היא ראשי תבות לשלוש הברכות הראשונות שבברכת המזון, שהן מדאורייתא: זן, הארץ, ובונה ירושלים. ולכאורה, הקשר בין ברכת המזון לחטא העגל אינו מובן. כתב בספר "טיול בפרדס", להסביר זאת על פי דברי הגמרא (ברכות כ.). וזה לשונה: אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבונו של עולם כתוב בתורה: "אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד", והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב: "ישא ה' פניו אליך", אמר להם: וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה: "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוהיך" והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה. העולה מדברי הגמרא הוא, כי הקב"ה מוכן לשאת לנו פנים ולכפר על כל חטאינו, ואפילו על חטא העגל הרמזו במילים "וְדִי זָקֵב", וכל זאת הוא רק מפני שאנו מדקדקים בברכת המזון. והיכן רמוזה ברכת המזון בחטא העגל? במילה "זָקֵב", שהיא ראשי תבות של שלוש ברכות מדאורייתא, שישנן בברכת המזון.

ספר "ומתוך האור"

וַיְהִי כַּאֲרֵבָעִים שָׁנָה... דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (א.א.)
מלמד שלא הוכיחם אלא סמוך למותו, ממילא למד מיעקב שלא הוכיח את בניו אלא סמוך למותו, אמר ראובן בני, אני אומר לך מפני מה לא הוכחתך כל השנים הללו כדי שלא תניחני ותלך ותדבק בעשו אחי (רש"י)
יש להתבונן, איך יתכן שיעקב אבינו חשש שראובן בנו, אחד המיוחד משבטי קה', בנו בכורו יעזוב אותו וילך לידבק בעשו, אותו ראובן שהראה לישראל דרך תשובה והיה טרוד תקופה ארוכה בשקו ותעניתו, עד שהתבטא: אנה אני בא, להיכן אלך מצעריו של אבא, מה מקום יש לחשוש שיעזוב? אלא, ביאר הגה"צ רבי גרשון ליבמן זצ"ל ראש ישיבת נובהרדוק בצרפת: יעקב אבינו הכיר בכוחות נפש האדם, והבין שאפילו הגדול שבגדולים אם יוכיחו אותו בצורה לא ראויה ישנה סכנה גדולה שיפגע עד עמקי נשמתו ולכן העדיף להמתין עד לפני פטירתו. הוסיף רבי גרשון: אדרבה, לפעמים דוקא בעל מעלה ואפילו עניו ושפל ברך יכול להפגע מפגיעה בו שמגיעה מבחוץ, שכן במחשבתו הוא צדיק ומושלם ולמרות שאינו מעוניין בכבוד אבל גם לפגיעה אינו מסכים. ומפורסם הפתגם: "כמעט כל אחד מסוגל לומר לעניות דעתו, אבל כמעט כל אחד אם יאמרו לו לעניות דעתך, לא יסבול זאת ויפגע." הרי לנו כמה יש להזהר בכבוד הזולת, וכאשר צריכים להעיר לו ולהוכיחו, יש לעשות זאת ברגישות הגדולה ביותר.

ספר "לתתך עליין"

אוי לו, לאותו הורה ומחנך, המתעסק רק ב"שמאל דוחה"

אַתְרֵי הַפֶּתוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי (א.א.)

התורה מדגישה לנו שאת כל דברי המוסר שנאמרו בפרשיות השמיע משה רבינו לבני ישראל, אחרי הכותו את סיחון וכו'. ללמדנו, שהרועה האמיתי מקדים להושיע את צאן מרעיתו מהצרה שבה הם מצויים, ורק אחר כך מתפנה לומר דברי מוסר. וכמדומני שזו הדרך החינוך הטובה והיעילה ביותר. וכך ראוי שיעשה כל אב ומדריך כאשר הוא רואה שהבן או החניך, עשו דבר לא טוב, אבל במקביל הם גם זקוקים לישועה, יתעסקו לפני הכל בישועתם, וישתדלו לעזור להם כמיטב יכולתם, ורק אחר כך ישמיעו את דברי מוסריו באוזניהם. יש כאן תוכחה לחלק מן ההורים והמורים של ימינו, הבוחרים משום מה לעשות ההיפך, והפעולה הראשונה שהם נוקטים בה היא אמירת דברי המוסר, ואולי אף גרוע מכך בהוציאם באופן פיזי את חמת זעמם על התלמיד, ורק אחר כך מנסים לומר מוסר, אבל אז בדרך כלל זה כבר לא הולך.

רב זילברשטיין בספרו "עלינו לשבח"

ה' אֱלֹקֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם
לְרֹב. אֵיכָה אֶשָּׂא לְבִדִּי טֶרֶחְכֶם וּמִשְׁאָכֶם וְיִרְבְּכֶם (א. י-יב)
 ישראל נמשלו לכוכבי השמים, לחול אשר על שפת הים,
 ולעפר הארץ. וכל משל ומשל הוא בחינה אחרת
 במעלתם של ישראל. מבחינת שלמותם והשגתם, הרי
 הם מזהירים ומאירים ככוכבים. מבחינת היותם לעם
 צריכים הם שגורו באחוה, מקובצים כגרגרי החול אשר
 על שפת הים. אך נוסף לכך צריכים הם להיות מאוחדים
 ודבוקים זה בזה כעפר הארץ. מובן שכדי להנהיגם
 כראוי, צריכה לשרור ביניהם אחדות מלאה, כי בהיותם
 פרודים זה מזה, קשה עד מאוד להנהיגם. לכן אמר משה
 רבינו: ה' אֱלֹקֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם כְּכֹכְבֵי
 הַשָּׁמַיִם לְרֹב, בחינתם היא כוכבים הזוהרים ומאירים,
 אך עדיין אין אתם בבחינת כעפר הארץ. האחדות
 השלימה והמקיפה, ממכם והלאה, על כן קשה היא עד
 מאוד הנהגתכם: **אֵיכָה אֶשָּׂא לְבִדִּי טֶרֶחְכֶם וּמִשְׁאָכֶם**
וְיִרְבְּכֶם. רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות"

מתינות, סוד ההצלחה

וּתְקַרְבוּן אֵלַי כָּלְכֶם וְתִשְׁלַחְהוּ אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וְיַחְפְּרוּ
לָנוּ אֶת הָאָרֶץ (א. כב)
 פירש רש"י: ותקרבוני אלי כולכם, בערבוביא, ילדים
 דוחפים את הזקנים, וזקנים דוחפים את הראשים.
 לימדה כאן התורה לימוד נפלא והבחנה עצומה במעשי
 האדם אם הם רצויים או לאו. בני ישראל שבאו לבקש
 לשלוח מרגלים לא היה בזה דבר לא טוב, שהרי משה
 הסכים עם זה. וכן מצינו שיהושע שלח מרגלים כשנכנס
 לארץ ישראל ולא היה בזה שום דבר גרוע. אמנם בכל
 מעשה אפשר שיצר הטוב הוא המוביל ואפשר שהיצר
 הרע, אם יצר הטוב הוא המוביל כמובן יצליח ואם לאו
 אחריתו מר. איך אפשר להבחין מיהו המוביל! גילתה
 לנו התורה כאן בפרשה: ותקרבוני אלי כלכם
 בערבוביא! כאשר המעשה נעשה בדחיפות ובבהילות,
 זהו סימן מובהק שנובע מצד הרע ואחריתו כשלון.
 אמנם מעשה הנעשה במתינות ובשיקול דעת אות היא
 כי יצר הטוב הוא המוביל ובו טמון הצלחה מרובה.
ספר "אוצרות התורה"

שוב לא ידרכו על עם ישראל

כִּי לֹא אֶתֶן לָכֶם מֵאֲרָצָם עַד מִדְּבַר פַּךְ רָגֶל (ב.ה)
 בפסוק זה, אומר ה"אזור אליהו", טמון רמז למצב עם
 ישראל בסיומה של הגלות הקשה: עם ישראל נמשלים
 לעפר, על העפר הכל דורכים, אבל בסופו של דבר כולם
 נכנסים לשכון תחתיו, כך ישראל, אומות העולם כולם
 דורכות עליו, אבל לבסוף יבוא הגואל ועם ישראל יהיה
 למעלה. זהו שנרמז כאן: **כִּי לֹא אֶתֶן לָכֶם מֵאֲרָצָם**, עד
 מתי? **עַד מִדְּבַר פַּךְ רָגֶל**, עד אשר כולם יגמרו לדרוך
 עליכם, אז תקבלו את ארץ ישראל ותבוא הגאולה. ככל
 שהמצב נעשה גרוע יותר, שדורכים יותר על עם ישראל,
 זהו סימן שהגאולה מתקרבת.

ספר "ומתוך האור"

הלכה: תשעה באב שחל בשבת

כתב השו"ע (סימן תקנח ס"א): אם חל ט"ב בשבת ונדחה
 ליום א' מותר לאכול בשר ויין ביום ב', אבל בלילה
 אסור מפני אבילות של יום. **ובמ"ב** (סק"ד) כתב: אבל
 בתספורת מותר לכו"ע, וכן מותר לכבס ולהלביש בגדים
 מכובסים, רחיצה, וברכת שהחינו, נגינה ושמיעת נגינה
 בכלי זמר, רק בבשר ויין החמירו מפני אבילות של יום,
 וגם בזה יין של הבדלה דמוצאי שבת מותר לשתות וא"צ
 לתת לקטן.

פסקי תשובות חלק ו'

פתגם: העין רואה לפני שהשכל מבין

ספר "שמחלה"

חקירה: ברי ושמא

ברי הוא נאמנות וביורור, או שמועיל רק משום ששמא
 לא נחשב טענה, הנהגה. **(קובץ שיעורים כתובות נו: הנהגה,**
רבנו יונה המובא בו: בירור)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: דמים, תרתי משמע

יהודי מלווה בריבית בא בשבת בראשית לבית הכנסת,
 כשהוא נועל נעליים חדשות ממין משובח שהיו
 משמיעות קול שריקה תוך כדי הליכה. אמר לו הרב
 דבית הכנסת: נתקיים בך הכתוב שקראנו היום בפרשת
 השבוע: קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה, נעליים
 אלו שעשית לך על חשבון דמי אחיך, דמים תרתי
 משמע, זו הריבית הקצוצה שאתה מוצץ מעניים עלובים
 צועקות אלי מן האדמה עליה אתה דורך.

ספר "חד וחלק" חלק א' (דף קו)

שבת שלום

מזל טוב ליום הולדת של בני חביב בן מלכה נ"י

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן
 מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה,
 שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן
 דבורה רחל. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת, מרים ברכה
 בת מלכה ואריה יעקב בן חוה.
 גיינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל,
 עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה,
 מיה בת רחל.

